

İLHAN MİMAROĞLU

(1926-2012)

**“NEW YORK
KAPI DIŞI SANATI”**

**“OUTDOOR ART
IN NEW YORK”**

14.12.2016 – 15.01.2017

HAZIRLAYANLAR / CURATED BY E. AHMET TONAK – NEVZAT SAYIN

MÜZİK / MUSIC SERDAR ATEŞER

GRAFİK / GRAPHICS DİLARA SEZGİN

NEW YORK KAPI DIŞI SANATI

İlhan Mimaroglu Fotoğrafları Sergisi

14 Aralık 2016 – 15 Ocak 2017

Hazırlayanlar: **E. Ahmet Tonak / Nevzat Sayın**

Müzik: **Serdar Ateşer**

Grafik: **Dilara Sezgin**

Bir elektronik müzik ustası olan İlhan Mimaroglu (1926-2012) Jean Dubuffet, Federico Fellini, Freddie Hubbard ve Charles Mingus gibi birçok ünlü sanatçı ile çalıştı. Dünyada ve Türkiye’de daha çok bu müzisyen yanıyla tanınıyor. Oysa, Mimaroglu sinema ve fotoğraf ile de uğraştı; Sinema Köşelerinde ve New York Kapı Dışı Sanatı adlarıyla iki kitap yayımladı. Mimaroglu’nun New York’ta çektiği duvar fotoğraflarının yer aldığı New York Kapı Dışı Sanatı YKY tarafından ilk defa 2002’de basılmış ve bir süre sonra tükenmişti. Depo’daki sergi bu kitaptaki fotoğrafların bir kısmından oluşuyor. Bu sergi vesilesiyle YKY de, kitabın yeni baskısını yaptı.

New York Kapı Dışı Sanatı’ndaki fotoğrafların tamamı hem sergide hem de kitabın yeni basımında kullanılmak üzere orijinal diapositiflerden yüksek çözünürlükte taranarak dijital ortama aktarıldı. Serginin fotoğraf seçimini E. Ahmet Tonak ve Nevzat Sayın, müziğini ise Serdar Ateşer yaptı.

Mimaroglu sanata sermayenin bulaşmasına karşı, sanatçının ürünlerinin metalaşmasına hep mesafeli idi. New York’un kapı dışı sanatçılarının duvar ihtiyacını da aynı eleştirelilikle açıklıyordu: “Mağara adamı duvarı bulmak zorundaydı. Çağında müzeler, galeriler, sanat uzmanları ve sanata yatırım yapanlar yoktu. Bugün bütün bunlar ve bu kişiler olduğu için duvarın yeniden bulunması gerekti.” Mimaroglu’nun, satışa sunulmamış kapı dışı sanatın fotoğrafını çekmesi, kendi siyasi duruşunun da bir göstergesi aynı zamanda.

OUTDOOR ART IN NEW YORK

An Exhibition of Photographs by İlhan Mimaroglu

14 December 2016 – 15 January 2017

Curated by: E. Ahmet Tonak / Nevzat Sayın

Music: Serdar Ateşer

Graphics: Dilara Sezgin

A master of electronic music, İlhan Mimaroglu (1926-2012) collaborated with numerous artists including Jean Dubuffet, Federico Fellini, Freddie Hubbard, and Charles Mingus. Though better known in Turkey and throughout the world as a musician, Mimaroglu was also active in film and photography; indeed, he published two books on these subjects, respectively *Sinema Köşelerinde* [Nooks and Corners of the Cinema] and *New York Kapı Dışı Sanatı* [Outdoor Art in New York]. Of these, *New York Kapı Dışı Sanatı* brought together Mimaroglu's photographs of New York's murals and was first published by YKY in 2002; that edition soon went out of print. The show at Depo exhibits some of these photographs. On the occasion of the exhibition, YKY is bringing out a new edition of the book.

High-resolution digital scans of all the images in *New York Kapı Dışı Sanatı* were prepared from Mimaroglu's original transparencies, for use in both the exhibition and the new edition. The works to be exhibited were selected by E. Ahmet Tonak and Nevzat Sayın; the music was composed by Serdar Ateşer.

Mimaroglu was always critical of the involvement of capital in the arts, and of the commodification of artwork. Thus, he described the use of walls by outdoor artists in New York as follows: "The caveman had no choice but to use a wall. There were no museums, galleries, connoisseurs, or investors back then. Now all those do exist, and so it was necessary to rediscover the wall." Mimaroglu's choice of noncommercial outdoor art as the subject of his photography is a sign of his political stance as well.

İlhan Mimaroglu'nun Fotoğraflarında Punctum Soyutlamaları

“Önce müzik” diye başlayan ve atonalitenin çağrışımlar sağladığını söyleyen İlhan Mimaroglu'nun fotoğraflarından seçimler yaparken O'nun yolunu izledik ve çağrışımlarla karar verip, sergiyi izleyecek olanların da çağrışımlarına soyut ya da soyutlama denebilecek olanları seçtik. Tıpkı 1965 tarihli “Agony” gibi. “New York Kapı Dışı Sanatı” kitabının fotoğraflarını masaya serdik, Ahmet'in kendine göre bir ayrıştırma ile yaptığı gruplamalar içinden 10-15 dakika içinde yaptığımız seçimle fotoğrafları belirledik.

Duvar resimlerinden çekilen ayrıntı fotoğrafları onların birer ayrıntı olduğunu bilmemize rağmen kendileri olarak da bir fotoğraf olmanın gücünü taşıyan karelerdi. Bir sokak sanatçısı gözüne kestirdiği bir duvara resim yapmış ve İlhan Mimaroglu da bu duvar resminin bir ayrıntısının fotoğrafını çekmişti. Roland Barthes'ın “Punctum” dediği şey olmalıydı bu ayrıntılar. Mimaroglu, *“Ayrıntı geçtiğimde (ki çoğu kez ayrıntı seçerim) bunu ille de bir duvar resminin en önemli ayrıntısı olarak değil; ama o duvar önünde kaldığım sürece bana en önemli görünen ayrıntı olarak seçerim. Bu önem o duvara ne denli uzak ya da yakın durduğuma ve kullandığım objektife bağlıdır. O duvarın fotoğrafını bir başka gün, yeniden çekersem ve çekerken de başka bir objektif kullanırsam başka önemli ayrıntılar görebilirim.”* derken Barthes'ın “Punctum” dediği şeyin kendince tanımını yapar gibidir. *“Bir ayrıntı beni kendine çeker. Onun biricik varlığının okumamı değiştirdiğini ve gözümde daha yüksek bir değerle belirtilmiş yeni bir fotoğrafa baktığımı hissederim. Bu ayrıntı punctum'dur,”* diyen Barthes'ın tanımı İlhan Mimaroglu'nun tanımıyla örtüşür. *“Punctum, birçok zaman bir ayrıntı yani bir*

nesne parçasıdır. Bu yüzden punctuma örnekler vermek bir bakıma kendini teslim etmektir,” diyen Barthes’a inat İlhan Mimaroglu atonalitenin çağrışımlarını izleyen, ayrıntılarını örnekler ama kendini teslim etmez. Soyutun gücünü kullanır ve “resmin hayaletlerinden işkence gören fotoğrafın” yine Barthes’a inat resimle sanata dokunmasını sağlar ve bir yandan ayrıntı olarak kalan fotoğrafın, diğer taraftan bu ayrıntının tüm resmi doldurduğu zamanki bütünlüğüyle arasındaki paradoksu taşıdığını söyleyen Barthes’ı doğrular.

Ahmet her ne kadar gerekli izinlerin alındığını söylediye de bu serginin doğru olup olmadığını da konuştuk aramızda. Carol Cade aktarmasıyla “... gizliden gizliye çalışmalarımın görülmesini isterim. Çalışmalarının görülmesini istemediğini söyleyen bir sanatçı kendini aldatır.” cümlesi sergi kararının önemli bir desteği oldu. Mimaroglu’nun “**New York Kapı Dışı Sanatı**” kitabındaki alıntılardan birinde “*Yeterince uzun süre asılı duran yanlış da olsa doğru olur.*” diye bir cümle var; umarız ki yeterince uzun süre asılı durur fotoğraflar ve böylelikle “*Belki de fotoğraf çekme işleminin özünü anlamış olmaktan ileri gelen bir dürtüydü bu,*” diyen İlhan Mimaroglu’nun anladıklarını, anlamlandırıp, çağrışımsal anlatıya dönüştürdüklerinin bir bölümünü, onun olmasını istediğine inandığımız haliyle sizinle paylaşmış oluruz.

Böylelikle “*Kapı Dışı Sanatı hiçbir zaman açılmayabilecek bir serginin ön gösterisi gibidir.*” diyen İlhan Mimaroglu’nun fotoğrafları için bir ön gösteri olarak kabul edebiliriz bu sergiyi.

SERDAR ATEŞER

Mimaroğlu Sergisine M¼zik

'Fon M¼ziđi'nden adeta nefret ettiğini bildiğimiz bir m¼zisyene, bir t¼r 'n gösteri' olarak ithaf ettiğimiz sergimizde dört baŐı mamur -ya da öyle algılanacak- bir m¼zik bestelemek ve onu g¼nboyu gelen ziyaretçilere aralıksız bir parça olarak, kısık vol¼mde veya bangır bangır dinletmek pek olmayacaktı. Üstelik, Mimaroğlu -bug¼n yanımızda olsaydı- belki fotoğraflarının sergi için nasıl seçildiğine karıŐmayabilirdi ama 'm¼zik' söz konusu olduğunda, hoparlörlerin cinsinden, mekandaki yerlerine/vol¼mlerine ve nihayet, nasıl bir m¼zik seçildiğine muhteŐem titizleneceği, ya da son anda bir m¼zik kullanmaktan hepten vazgeçeceği de çok muhtemeldi...

Bu 'zor görev' bana ilk teklif edildiğinde, bir yandan yapacağım iÇin çok g¼l¼ bir Şekilde hissettiğim onurlandırıcı yanını yaŐarken bir yandan da kafamda o 'esas' meseleye dair çıkmaz sokaklar gibi açılıp yayılan karma

karışık düşünceler derhal dolaşmaya başladı... Ve sonunda bulabildiğim, beni rahatlatan tek çözüm, 'Fon' ve 'Müziği' birbirinden ayırmak oldu ... Evet, sergimizi ziyaret edenler 'fonda' gerçekten de bir dışses, fotoğrafların çekildiği New York sokak ve caddelerinde kaydedilmiş sesler duyacaklar öncelikle. Bir de, nefsim hakim olamayarak, belli belirsiz aralara / derinlere serpiştirdiğim ve bu süreçte ilk defa doğru dürüst karşılaştığımı hissettiğim değerli müzisyen İlhan Mimaroglu'yla stüdyomda yaptığım bir tür hayali doğaçlamanın sonuç tınıları, deyim yerindeyse, gaipten bir yerlerden duyulacak...

Bu hayali 'jam session'u ayrıca, tek başına bir müzik olarak dinlemek ve bu 'Deneme'lerle ilgili kısa notlarımı, bilgileri okumak isteyen meraklılar için ise linki veriyorum: <http://bit.ly/2hdqMFN>

İlhan Mimaroglu'nun Ardından...

Abartmıyorum; İlhan Mimaroglu ile 1973'te New York'ta tanıştım, hayatım değişti.

12 Mart darbesi sonrasında İsveç'e gitmiştim. Oradan da, 1973 Ekim'inde turistik vize ile, iki üç hafta için New York'a. New York'taki üçüncü haftanın sonunda ABD'de kalmaya karar verdim. Kalabilmem için turistik vizenin öğrenci vizesine dönüştürülmesi gerekiyordu. ABD'de iken bu tür vize değişikliklerinin neredeyse imkansız olduğu söylenmesine rağmen başvurumu yaptım. Herkesin dediği oldu, başvurum reddedildi. ABD'yi hemen terk etmem gerekiyordu. Sanırım, o sıralar İlhan Bey'le tanışmıştım. Bilenler bilir, İlhan ve Güngör Mimaroglu'nun New York'taki evi Dino'ların Paris'teki evi gibidir. New York'a yolu düşen solcu gençlerin, aydınların, sanatçıların çoğunun uğrak yeridir. Yolunuz bir şekilde oradan geçer.

İlhan Bey'e öğrenci vizesi alamadığımı, dönmek zorunda kalacağımı anlattım. O da, bu tip kararlara itiraz hakkının olduğunu ve başvurumun tekrar değerlendirilmesi için benim adıma bir dilekçe yazabileceğini söyledi. Önce, İlhan Bey'in özenli kaleminden o dilekçe çıktı, sonra da benim öğrenci vizesi. O vize sayesinde New York'ta kalabildim, doktora yapabildim, ardından evlilik, çoluk çocuk, üniversitede öğretim üyeliği vs. derken ABD'de tam 32 yıl geçirdim. Hayatım gerçekten değişmişti!

Neler yapmadık ki İlhan Bey'le? Mesela, New York Türk Öğrenci Derneği olarak, yanılmıyorsam 1971'de piyasaya sürülen, “Sing Me a Song of Songmy” adlı albümün Columbia Üniversitesi'nde herkese açık galasını düzenledik. Yıllara yayılan dostluğumuz, değişik üniversitelerdeki işlerim

nedeniyle New York dışına taşınmamıza rağmen hep sürdü. Hele bir ortak Cape Cod tatilimiz var ki, tam bir maceradır. Küçük bir otomobil içinde 5 kişi tıkmış, yetmezmiş gibi otomobilin tepesinde de benim kopamadığım Sunfish yelkenli!

*

İlhan Bey, ilk defa 2002’de yayımlanan “New York Kapı Dışı Sanatı” kitabı ile izleyicilerini şaşırttı. Kitap müzik üzerine değil, kendi çektiği New York fotoğrafları üzerine idi. Bu kitabın fikrini İlhan Bey’in kafasına ben soktum demek iddialı olur. Ama, İlhan Bey’in fotoğraf merakını, çektiği New York fotoğraflarını yaptığım bir röportajla galiba ilk defa ben duyurmuş olabilirim. Ali Taygun, 1980’lerin sonuna doğru “Gökkuşağı” diye aylık bir dergi çıkartmaya başlamıştı. ABD’den ara sıra memlekete gelip bizim üniversitelerde çalıştığım dönemlerde gazetecilik damarım kabarıyordu. Ali, “Gökkuşağı” için her ay bir yazı isteyince hayır diyemedim. Mimaroglu röportajı (Konuşan Duvarlar), 1989’da, o dergide yayınlanan aylık yazılardan biridir.

Röportajın girişi şöyle: *“Mimaroglu, o ciddi, kararlı ve siyasi kişiliğini dirhem dirhem açar tanıdıklarına. Yeni tanışanlar konuşacak şey bulamazlar; görüşleri kesin, hatta aykırı bir elektronik müzik ustasıdır; nevi şahsına münhasır, çok yönlü, politik bir sanatçıdır Mimaroglu.*

Yakınlarıyla bile yeni yeni paylaşmaya başladığı bir yanı da fotoğrafçılığı Mimaroglu’nun. Çokluk New York duvarlarını çekiyor şu sıralar... duvarlarla şehri, sanat eğilimlerini, ticari sanat üzerine görüşlerini ve ötesini anlatmak ister gibi.”

Niçin New York duvarlarının fotoğraflarını çekmeyi tercih ettiğini sordüğümde da, İlhan Bey, *“duvar resimlerini, sanatlarını sokağa dökmek zorun-*

da kalan sanatçıların sunduğu bu kamu sanatı örneklerini belgelemekle, fotoğrafçılığın görevlerinden birini yerine getirdiğim kanısındayım..”

“New York Kapı Dışı Sanatı”nı “... hiçbir zaman açılmayabilecek bir serginin ön gösterisi(ne)...” benzeten Mimaroglu, duvar resmi faaliyetini ise şöyle görüyor: “... sokaklarda resim yapmayı seçmiş bir sanatçı için, öncelikle meslek hayatının gelişmesini, demek oluyor ki sanatçının kendi çıkarını gözetiyor olması gereken bir çaba, salt sanat açısından doyurucu, hem de çevreyi güzelleştirmek gibi toplumsal doğrulamaların yakıştırıldığı bir uğraşa dönüşür. Özellikle bu toplumsal yarar adına, su üstünde kalma çabası içinde ya da kendi gelişiminin sürecindeki sanatçı, karşısına çıkan her bir olanaktan yararlanmak ister: kamu kurumlarının tasarıları ya da başka sanatçılarla girilen ortak çabalar gibi.”

Benim yaptığım röportajda, “Çoğu kişi bu resimleri sanki ilk olarak bu fotoğraflarda görmüş gibi davranıyorlar. Gerçi herbir resmin fotoğrafını çekerken ayrıntıları seçiyorum ve bunları istediğim gibi bir ‘kadr’ içine koyuyorum. Böylece saptanmış ayrıntılar resmin tümünden daha etken oluyor belki,” demişti Mimaroglu.

Duvar resimlerinin pek farkedilmemesi meselesine “**New York Kapı Dışı Sanatı**”nda da değinmiş Mimaroglu: “Yayımlanmadan önce, bu kitapta yer alan ... çoğu fotoğrafı New York’ta oturan birçok kişiye gösterdim. Hepsi, önemli sanat yapıtlarıyla karşılaşmış gibi davrandılar; ama pek azı, bunları ... kentin o ya da bu sokağında, şu ya da bu duvarında görmüş olduklarını söylediler. Nasıl görmemiş olabilirlerdi bu tür resimleri? Kentin seyrek uğranan bölgelerinde yer alıyor değildi çoğu. Görmüş olmalıydılar. Görmeden bakmış olmalıydılar belki de.”

Ayrıntılara odaklanma meselesi de “**New York Kapı Dışı Sanatı**”nın başka bir yerinde karşımıza çıkıyor. İlginç olan bu kez New Jersey Kean Kolej’de öğretim üyeliği yapan Carol Cade ile röportajı yapan Mimaroglu’nun kendisi olmasına rağmen söyleşinin bir yerinde Cade, Mimaroglu’na, ayrıntıları seçerken duvar resimlerinin en önemli bölümlerini tercih edip etmediğini soruyor. Cevap, İlhan Beyvari bir hassasiyeti yansıtıyor: “Ayrıntı seçtiğim-

de (ki çoğu kez ayrıntı seçerim) bunu ille de bir duvar resminin en önemli ayrıntısı olarak değil, ama o duvar önünde kaldığım sürece bana en önemli görünen ayrıntı olarak seçerim. Bu önem hem de o duvara ne denli uzak ya da yakın olduğuma ve kullandığım objektife bağlıdır. O duvarın fotoğrafını bir başka gün yeniden çekersem ve çekerken de bir başka yerde durursam, başka bir objektif de kullanırsam, başka önemli ayrıntılar görebilirim.”

*

İki yıl önce, New York'ta, Güngör Mimaroglu'nu ziyaret ettik. Güngör hüznü, ev hüznü, Mimaroglu'nun çalışma notları, plakları, kameraları paketlenmiş, gitmek istemez gibiydiler. Geçenlerde Cumhuriyet'te Evin İlyasoğlu duyurdu; Mimaroglu'nun “elektronik yapıtlarının kayıtları ‘**Mimaroglu Arşivi**’ adı altında Columbia Üniversitesi'nde yer alıyor. Diğer müziklerinin notaları ve dosyalar Harvard Üniversitesi'nin arşivine katıldı. Ayrıca.. başta John Cage ve Jean Dubuffet olmak üzere nice mektuplaşmaları” ise MOMA'da (Modern Sanatlar Müzesi) korunuyor. Kısacası, oralarda değeri biliniyor Mimaroglu'nun.

TEŐEKKÜRLER

İhsan Bilgin
Yiğit Ekmekçi
Asena Gnal
Tansel Korkmaz
Zmray Kutlu
İrvin Cemil Schick
Mehmet Ulusel
zcan Yurdalan

